

Et gravtræ under gulvet

Af Margit Larsen

Arkivleder, Sdr. Broby Lokalhistoriske Arkiv

I vinteren 2023-24 var håndværkere i gang med en større renovering af det gamle bindingsværkshus på Karlsbjergvej 3 i Sdr. Broby på Fyn. Huset ligger tæt op ad kirkegårdsdiget til Sdr. Broby Kirke og er et af flere udlejningshuse i Sdr. Broby, som tilhører Brobygård (Arreskov Gods).

Håndværkerne var i gang med at fjerne gulvbrædderne, som lå direkte på jorden, da der uventet dukkede et stykke udskåret træ frem og tilmed med tekst på. Hvad var nu det? Det vidste de ikke, men efter lidt rådslagning blev træstykket indleveret på godskontoret. Herfra kom det til Broby Lokalhistoriske Forening, og det er nu i Sdr. Broby Lokalhistoriske Arkiv.

Det udskårne stykke træ viste sig at være et kirkegårdsmonument, et såkaldt gravtræ, og det er i den grad en usædvanlig aflevering til arkivet. Det har været spændende at forsøge at finde ud af, til hvem det mon er lavet.

Det har ikke været alle forundt at få så fornemt et gravminde udskåret af egetræ. Der er lagt et stort arbejde i udformningen. Øverst, over den ovale flade med teksten, er en topudsmykning med dråbeformet spids, og under den ovale flade er et fodstykke, der sammen med toppen danner en slags ramme for den ovale flade. Gravtræet har været delvist malet på begge sider. Hele vejen rundt langs kanten er der en sort streg, og siderne er også sorte. På topstykket er der et bladornament med sort farve, og på fodstykket to hvide nedadvendte fakler med sorte flammer.

Desuden er der indskrift på begge sider, malet med sort skrift. Meget af teksten er svær at læse, for gravtræet er tydeligt påvirket af lang tids ophold på kirkegården og siden under gulvet. Tydeligt er det dog, at det er et minde over Kirsten Christensdatter, født den 10. marts 1748 og død den 13. april 1829. Opslag i Sdr. Broby kirkebog bekræfter oplysningerne om hendes død, så det er altså et gravtræ fra Sdr. Broby Kirkegård.

Den fulde tekst på gravtræets forside lyder:

*Her under hviler
Støvet af
Kirsten Christensdatter
Født den 10de Marts 1748
Død den 13de April 1829*

*Det er Godt at gjøre bytte
med Døden, at Gaae over
fra Timelig Kummer
til Evig Roe*

På bagsiden står med samme skrift et vers i otte linjer, som er næsten helt udvisket og ikke kan tydes.

Kirkebogen fortæller, at Kirsten Christensdatter var gift med Mogens Christensen, der var fæstegårdmand på Allerupgård i landsbyen Allerup i Sdr. Broby Sogn. Det var på det tidspunkt en fæstegård under Søbo Gods. Mogens Christensen var død i 1803 som 54-årig, så Kirsten Christensdatter havde været enke i 26 år, da hun døde som aftægtsenke i 1829, 81 år gammel. Det er ikke lykkedes at finde oplysninger om hendes fødsel og dåb i kirkebøgerne – der er ikke bevaret kirkebøger fra 1700-tallet i Sdr. Broby.

Mogens Christensen fik fæstebrev på Allerupgård fra Søbo Gods i 1772. I fæstebrevet er der nævnt to tidligere fæstere, nemlig Peder Hansen og Christen Hansen; Kirsten kunne måske være datter af en af disse to. Hvornår og hvor Kirsten og Mogens blev gift, vides ikke, men deres første barn blev født i 1774. I alt fik de seks børn, tre drenge og tre piger. Det ser ud til, at Kirsten fortsatte fæstet af Allerupgård i en del år efter Mogens' død. Lidt usædvanligt blev det ikke den ældste søn, Christen Mogensen, der overtog Allerupgård efter moderen. Han fæstede derimod i 1806 Brobyskovgård under Brobygård Gods. I stedet blev det den yngste søn, Christian Mogensen, der kom til at føre Allerupgård videre, hvilket formentlig skete omkring 1814. Derefter boede Kirsten på aftægt hos ham.

Hvordan det fine gravtræ er havnet under gulvbrædderne i huset ved siden af kirkegården, er der ikke fundet nogen forklaring på. Den pæl, der har været stukket ned i jorden,

så det kunne stå oprejst, er brækket af, og det har måske blot ligget kasseret hen og er endt under gulvet ved et tilfælde.

Man kan finde lignende monumenter rundt om i kirkerne og på museerne. Ofte er de gemt af vejen på kirkeloftet, så

Forside og bagside af gravmindet fra 1829, der blev fundet under gulvet i et hus ved Sdr. Broby Kirkegård. Foto: Arnold Mikkelsen, Nationalmuseet, 2024.

de ikke er umiddelbart tilgængelige, men bl.a. i kirken på Drejø hænger der to fine eksemplarer på væggen i våbenhuset. Selv om typen altså er velkendt, har det ikke været enhver beskåret at få sådan et monument. Kirsten Christensdatter må have været et kært familiemedlem, som de efterladte ville sætte et værdigt minde over.

